

KAM-juridiikkaverkosto kokous 1/2026

Verkoston kokous 29.1.2026 klo 14–16, Svenska Litteratursällskapet, Snellmaninkatu 13 ja Teams

etänä: Anniina Dahlström (YLE), Pekka Heikkinen, Juha Henriksson (Musiikkiarkisto), Mira Juppi (Savonia AMK), Mikko Kuutti (Taide- ja kulttuurivirasto, KUVI), Erika Lauri (Kansallisarkisto), Åke Söderlund (Ålands landskapsarkiv) ja Leena Tokila (Museoliitto),

paikalla: Linnea Gyllenberg (Kansalliskatalogin juristiharjoittelija), Outi Hupaniitty (SKS), Iida-Maija Koivisto (Museovirasto), Jonas Lång (SLS), Juha Manninen (Suomen kirjastoseura), Soile Manninen (Suomen tieteellinen kirjastoseura) ja Virva Salama (Kansalliskatalogia)

ESITYSLISTA

1

Kokouksen sihteerin valinta

Sihteeriksi valittiin Soile Manninen.

2

Edellisen kokouksen 25.11.2025 muistion hyväksyntä

Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio, ja lisättiin esityslistaan kohtaan ”Muut asiat” tilanpäivitys Out of Commerce/kaupallisesta jakelusta poistuneet teokset -neuvotteluista.

3

Etiikkatyöryhmän kokouksen 13.1. kuulumiset

Outi Hupaniitty kertoi, että arkistojen eettistä ohjeistusta päivittävän ryhmän työ on edennyt hyvin. Seuraavan kokouksen jälkeen ohjeistus tulee kommentoitavaksi myös KAM-juridiikkaryhmälle.

Leena Tokila toi tiedoksi, että museopuolella on kv-tasolla keskusteltu eettisten ohjeiden päivittämisestä.

4

Rights statements -työryhmä

KAM-juridiikkaryhmässä päätettiin syksyllä 2025 perustaa työryhmä, joka laatii yhteiset suositukset/ohjeet KAM-sektorille aineistojen käyttöoikeuksien ilmoittamisesta mahdollisimman yhdenmukaisesti esim. Finnassa. Ideointikokous on pidetty 1.10.2025, ja Iida-Maija Koivisto on lupautunut työryhmän vetäjäksi. Suositusten pohjana ovat kulttuuriperintöaineistoille suunnatut Rights Statement-käyttöoikeuskuvakset ja Creative Commons -lisenssit, mutta tarkoituksena muokata myös erilaisia vakiolausekkeita käytettäväksi.

5

Jatkoa tekijänoikeustyöpajoille

Syksyllä järjestettiin arkistoille ja museoille suunnattu yhteinen tekijänoikeus-työpaja. Työpajaan oli runsaasti kiinnostusta, ja KAM-juridiikkaryhmän 25.11.2025 kokouksessa Outi Hupaniitty ehdotti, että seuraava työpaja voitaisiin järjestää SKS:n tiloissa. Outi lähettää viestiä suunnittelusta kiinnostuneille (Iida-Maija, Jonas ja Virva). Työpajassa keskitytään tekijänoikeudellisiin aiheisiin. Tietosuoja-asioita ei ole tarkoitus käsitellä.

Erika Lauri Kansallisarkistosta ilmoitti, että heiltä on odotettavissa edustusta seuraavaan työpajaan.

Juha Manninen kertoi, että on aloittanut Pekka Heikkisen kanssa työpajaideointia kirjastosektorille (yleiset kirjastot ja Kansalliskirjasto).

6

Tekoäly

Syksyn 2025 viimeisessä kokouksessa sovittiin, että jatkossa tekoäly on omana kohtanaan jokaisessa kokouksessa. Virva Salama lähetti etukäteiskyselyn KAM-juridiikkaryhmän jäsenille tekoällyn käytöstä organisaatioissa:

- Onko organisaatiossa tehty ohje henkilöstölle tekoälytyökalujen käyttöön liittyen?
- Onko organisaatiossa tehty tekoälystrategia ja/tai jonkinlainen hallintamalli?
- Mitä tekoälyjärjestelmiä/-sovelluksia/-työkaluja organisaationne on ottanut käyttöön?

Yhteenvedoa keskustelusta:

- Henkilöstölle on ohjeita lähes kaikissa organisaatioissa ja AI-työkalujen käyttöä testataan mm. erilaisissa pienryhmissä. Henkilökunnalle tarkoitettujen AI-ohjeiden haasteena on ajantasaisena pitäminen, koska tilanne elää koko ajan.
- Hallintomalleja ei vielä kaikissa, mutta monilla organisaatioilla tulossa vuoden 2026 aikana. OKM:n alaiset virastot tekevät tässä yhteistyötä.
- Eettisyys ja vastuullisuus puhututtavat, työkalujen käytön ekologinen jalanjälki on iso.
- Suurimmalla osalla käytössä Microsoftin työkaluja ja GPT-perustaisia järjestelmiä. Muita mainintoja työkaluista: Poe (kielimallien testaus), Edilex AI, Legora (lainsäädäntö), Loveable (koodaaminen).
- KAM-sektorilla tekoälytyökaluista on apua mm. kokoelmienhallintaan, sisältöjen tunnistamiseen ja analysointiin.
- AMKit tekevät paljon yhteistyötä (mm. Digitalisoitumisen tiekartta ka.csc.fi). Yliopistoissa runsaasti ohjeistusta kohderyhmittäin (opiskelu, opetus ja tutkimus). Korkeakoulusektorilla tulossa käyttöön vuoden 2026 aikana dokumenttien tiedonluokittelumalli, jonka pitäisi tukea AI-työkalujen laajempaa ja turvallisempaa käyttöä korkeakouluissa.
- Yleisissä kirjastoissa AI-ohjaus tulee kunnilta ja kaupungeilta, mutta Suomen kirjastoseura suunnittelut myös omaa ohjeistusta. OKM on käynnistänyt yleisten kirjastojen tekoälyosaamisen kehittämishankkeen.
- Tekoällyn käyttö tiedonhaussa: Copilot ja ChatGPT menneet Googlen ohi hakukonekäytössä. Kulttuuriperintöaineistoja pitäisi olla myös AI:n käytettävissä. Jos kulttuuriperintöaineistoja ei löydy tiedonhauissa, eivätkä ne ole mukana kielimalleissa, se on suuri ongelma. Esim. tulevaisuudessa tutkijoiden käytössä ovat tekoälyagentit, jotka tekevät osan aineiston keräämisestä.
- Europeanassa AI on yksi prioriteetti. Viime kesänä tehdyn kyselyn perusteella noin 2/3 suhtautuu avoimesti AI:n käyttöön, 1/3 on kriittisiä. Joulukuussa on julkaistu Europeanan positiopaperi kulttuuriperintöaineistoista AI-työkaluista.
- Tarvitaan paljon aineistoja ja suunnitelmallisuutta aineistojen avaamiseen. Nykyiset tekijänoikeusrajoitukset eivät toimi. Suuri kysymys: Miten organisaatioina voisimme yhdessä edistää asiaa ja miten tätä tuetaan lainsäädännöllä?

Muuta AI-aiheista keskustelua

- Åke Söderlund saanut kommentoitavaksi lakiehdotuksen AI:n käytöstä Ahvenanmaalla, ja kysyi kokemuksia yhteydestä tekijänoikeuslainsäädäntöön. Ahvenanmaata koskettaa sama tekijänoikeuslaki kuin Suomeakin. EU:n DSM-direktiivistä tullut tekijänoikeuslain teksti- ja tiedonlouhintapoikkeus liittyy tekoölyyn. EU:n tekoölyasetuksessa keskeistä riskiperustaisuus ja missä roolissa aineistoja käsitellään, mutta se ei puutu tekijänoikeuskysymyksiin, vaikkakin läpinäkyvyysvelvoite liittyy luonnollisesti tekijänoikeuteen.
- Mira Juppi kertoi korkeakoulujen valmistautumisesta Kopiosto-neuvotteluihin ja siellä AI-näkökulmakin nyt mukana.
- TENK on lähettämässä 16.2.2026 organisaatioille kommentoitavaksi suosituksen tekoöly tieteessä ja määräpäivä vastauksille 15.3.2026

7

Kirjastosektorin kirje EU-komissaari Henna Virkkuselle

Suomen kirjastoseura, Suomen tieteellinen kirjastoseura ja Kansalliskirjasto lähettivät joulukuussa 2025 kirjeen komissaari Henna Virkkuselle digisääntelyn kannalta keskeisistä asioista, jotka vaikuttavat kirjastojen toimintaan: E-kirjojen lisensointi, tekstin- ja tiedonlouhinta sekä tieteellisten julkaisujen rinnakkaistallennus. Nyt kirjastosektori valmistelee tapaamista komissaarin kabinetin edustajan kanssa.

8

Muut asiat

- Kokouksessa 25.11.2025 päätettiin kutsua KAM-ryhmän entinen jäsen, väitöskirjatutkija Riikka Lönnblad johonkin kevätkauden 2026 kokouksista. Riikka tekee parhaillaan väitöskirjaa otsikolla "Troublesome Pasts: Legal Governance of Memory in European Privacy and Data Protection Law". Hän on myös kirjoittanut tuoreeseen Viestintäoikeuden vuosikirjaan artikkelin "[Henkilötiedot kulttuuriperintönä – kulttuuriperintöaineistojen verkkojulkaisemisen ongelmakohtia](#)". Jonas on yhteydessä Riikkaan kokouksen päivämäärästä.
- Åke Söderlund ehdotti, että hänen varahenkilönsä Heidi Eriksson Ahvenanmaan maakunnanarkistosta voisi jatkossa myös osallistua KAM-juridiikkaryhmän kokouksiin. Heidi toivotettiin tervetulleeksi.
- Out of Commerce -neuvottelujen tilannepäivitys: KAM-neuvottelijat ja Kopioston edustaja vierailivat OKM:ssä. Etenemistä mm. Sanaston aineistojen osalta, joihin tulee sovellettavaksi todennäköisesti vuosiraja. Ennen kesää 2026 pitäisi saada valmiiksi. Liikkuvasta kuvasta keskustellaan erikseen.
- Arkistointilain etenemistä käsitellään seuraavassa kokouksessa.
- Juha Henriksson toi tiedoksi EU:n tietosuojavaltuutetun (EDPS) päätöksen (25.11.2025), millä perusteilla sen omat asiakirjat ovat arkistoitavissa yleisen edun mukaiseen arkistointitarkoitukseen. Otetaan aiheeksi seuraavaan kokoukseen: https://eur-lex.europa.eu/eli/proc_rules/2025/2608/oj/eng.

10

Seuraava kokous

10.3.2026 klo 14.00–16.00, Suomen kirjastoseuran toimistolla, os. Runeberginkatu 15, Helsinki.